

Sygn. akt III Kp 2134/13

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2014 roku

Sąd Okręgowy we Wrocławiu w III Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Kałucka

Protokolant: Łukasz Bacik

bez udziału Prokuratora

po rozpoznaniu na posiedzeniu

w sprawie o czyny z art. 191 § 1 k.k. oraz art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.

zażalenia pokrzywdzonego (...) S.A. na postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej dla Wrocławia-Fabrycznej z dnia 25 czerwca 2013 r. o umorzeniu postępowania (4 Ds. 1695/12)

na podstawie art. 329 § 1 i 2 k.p.k. i art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 465 § 1 k.p.k.

p o s t a n a w i a

I. uchylić zaskarżone postanowienie w zakresie pkt II i przekazać Prokuraturze Rejonowej dla Wrocławia-Fabrycznej celem dalszego prowadzenia postępowania przygotowawczego

II. w pozostałym zakresie utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie

UZASADNIENIE

Prokuratura Rejonowa dla Wrocławia-Fabrycznej prowadziła śledztwo pod sygn. akt 4 Ds. 1695/12 w sprawie:

I. kierowania w okresie od 12 września do 05 października 2012r. W.przez A. A.i P. A., gróźb karalnych wobec członków zarządu spółki (...) S.A., w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności w kwocie 367.200 zł z tytułu wykonanych prac na budowie przy ul. (...)tj. o czyn z art. 191 § 2 k.k.; II. usiłowania doprowadzenia w okresie od 31 lipca do 04 października 2012r. spółki (...) S.A.do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi w kwocie 367.200 zł przez P. A., prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...), poprzez wystawienie faktury nr (...)z dnia 31 lipca 2012r. za wykonane prace budowlane na terenie budowy przy ul. (...)i żądanie zapłaty od spółki (...) S.A.tj. o czyn z art. 13 § 1 k.k. 286 § 1 k.k.

Postanowieniem z dnia 25 czerwca 2013 r. postępowanie zostało umorzone w oparciu o na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. wobec braku znamion czynu zabronionego. W uzasadnieniu tego postanowienia Prokurator stwierdził, że na podstawie ustalonych w toku śledztwa na podstawie całokształtu materiału dowodowego okoliczności nie sposób stwierdzić, iż P. A. i A. A. swoim zachowanie wypełnili znamiona czynu zabronionego z art. 191 § 1 k.k., albowiem przedmiotem czynności wykonawczej w przypadku dokonania tego przestępstwa jest człowiek, nie zaś osoba prawna. Wskazał, że działanie polegające na zniesławieniu, skierowane przeciwko osobie prawnej, może dawać podstawy do skierowania do sądu prywatnego aktu oskarżenia. Wskazał również, że brak jest podstaw, aby przypisać P. A. i A. A. działania z zamiarem bezpośrednim doprowadzenia (...) S.A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, mając na uwadze, iż działali oni, jak wynika z poczynionych ustaleń, w przekonaniu, iż zlecone prace zostały wykonane zgodnie ze sztuką budowlaną jak również wykonali szereg prac dodatkowych wykraczając poza zakres zawarty w umowie.

Zażalenie na to postanowienie w dniu 8 lipca 2013 r. złożył w imieniu Spółki (...) S.A. profesjonalny pełnomocnik, wnosząc o jego uchylenie. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie przepisów postępowania: art. 424 § 1

pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. w szczególności poprzez niewyjaśnienie podstawy faktycznej przyjęcia, że P. A. i A. A. wykonali szereg prac dodatkowych „wykraczając poza zakres zawarty w umowie”, a także poprzez pominięcie w rozważaniach prawnych kwalifikacji czynów wskazanych osób jako co najmniej usiłowania dokonania przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., pominięcia w ustaleniach faktycznych okoliczności kierowania przez wymienione osoby gróźb karalnych wobec członków zarządu (...) S.A., a także obrazy przepisów prawa materialnego – art. 438 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 191 § 2 k.k. przez przyjęcie, że przepis art. 191 § 2 k.k. ogranicza się wyłącznie do stosowania gróźb karalnych wobec osób fizycznych.

Sąd zważył co następuje:

Zażalenie podlega częściowo uwzględnieniu.

Do umorzenia postępowania przygotowawczego na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. może dojść po stwierdzeniu przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze, iż zachowanie czy zachowania wskazane w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa nie zawierają znamion czynu zabronionego. Umorzenie postępowania przygotowawczego z uwagi na stwierdzenie powyższej przesłanki procesowej powinno mieć miejsce po stwierdzeniu w toku postępowania przygotowawczego, iż brak jest faktycznej podstawy wniesienia aktu oskarżenia, mimo przeanalizowania całego dostępnego materiału dowodowego.

W ocenie Sądu, organ prowadzący postępowanie przygotowawcze wydał decyzję procesową zgodnie z dyspozycją powołanego przepisu.

W myśl art. 191 § 2 k.k., karze podlega ten kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności. Słusznie wskazał Prokurator w uzasadnieniu zaskarżonego ostanowienia, że popełnienie przestępstwa z art. 191 § 2 k.k. możliwe jest wyłącznie wobec osoby fizycznej – zarówno w świetle wykładni literalnej, jak również systemowej, tym samym niezasadnym jest zarzut naruszenia prawa materialnego, wskazany przez skarżącego. Działania skierowane na znieważenie osoby prawnej podlegają ocenie w świetle znamion przestępstwa z art. 216 k.k., ściganie którego odbywa się z oskarżenia prywatnego. W ocenie Sądu, nie jest zasadny również zarzut naruszenia przez zaskarżone postanowienie przepisów postępowania przez brak ujęcia w ustaleniach faktycznych, iż groźba w myśl art. 191 § 2 k.k. była kierowana wobec członków zarządu Spółki (...) S.A. Groźbą bezprawną w myśl art. 115 § 12 k.k. jest groźba popełnienia na szkodę innej osoby przestępstwa, o której mowa w art. 190, jak i groźba spowodowania postępowania karnego lub rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego osoby najbliższej; nie stanowi groźby zapowiedź spowodowania postępowania karnego, jeżeli ma ona jedynie na celu ochronę prawa naruszonego przestępstwem. W świetle powyższej definicji, podstawy do przypisania P. A. i A. A. popełnienia przestępstwa z art. 191 § 2 k.k. wobec członków zarządu (...) S.A. istniałyby wyłącznie w przypadku stwierdzenia na podstawie zgromadzonych dowodów, że – po pierwsze, w świadomości wymienionych osób, wskazanych w zawiadomieniu o przestępstwie istniało przekonanie, że członkowie zarządu (...) S.A. są osobami, które mogą dokonać zwrotu długu, po drugie zaś – stwierdzenia, że działanie, wskazywane przez P. A. i A. A., polegać miało na rozgłoszeniu wiadomości uwłaczającej czci poszczególnych członków zarządu (...) S.A. lub ich osób najbliższych, nie zaś wiadomości przedstawiających w negatywnym świetle samą spółkę.

W ocenie Sądu, przedwczesnym było stwierdzenie Prokuratora, iż zachowanie P. A. i A. A. nie wyczerpuje znamion przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. Zgodnie z art. 286 § 1 k.k. kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania.

Niewątpliwie, w odniesieniu do podmiotów prowadzących działalność gospodarczą ustalenie, czy doszło do wyczerpania znamion oszustwa winno być prowadzone szczególnie wnikliwie, mając na uwadze, iż działalność ta zawiera w sobie element ryzyka, dotyczącego m.in. kondycji finansowej kontrahenta. Jednakże nie powinno ująć uwadze organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze, iż dla stwierdzenia, iż doszło do popełnienia przestępstwa oszustwa miarodajne jest ustalenie, że pokrzywdzony nie zawarłby umowy gdyby wiedział o

okolicznościach, które były przedmiotem wprowadzenia go w błąd przez oskarżonego. (tak m.in. Sąd Apelacyjny w Katowicach z dnia 11 lutego 2013 r., II AKa 268/12, Biul.SAKa 2013/3/13).

Oszustwo jest najjaskrawszą formą nieuczciwości majątkowej, przepisy penalizujące oszustwo mają więc na celu także ochronę trwałości i pewności stosunków majątkowych, które powinny opierać się właśnie na dobrej wierze i wzajemnym zaufaniu uczestników obrotu prawnego. Używanie podstępnie narusza obrót prawny oparty przede wszystkim na swobodnej decyzji każdego z jej uczestników. Stąd też należy uznać, że korzyść majątkowa w przestępstwie oszustwa nie musi być sama w sobie bezprawna, tj. korzyścią nieopartą na prawnie uzasadnionym roszczeniu. Osiągnięcie korzyści majątkowej na gruncie oszustwa karalne jest przecież z uwagi na podstępny sposób działania sprawcy, doprowadzający jednocześnie do majątkowego pokrzywdzenia innej osoby (tak Tomasz Oczkowski. Oszustwo jako przestępstwo majątkowe i gospodarcze. Zakamycze 2004, w.el.).

Nie ulega wątpliwości, że zakres pojęcia niekorzystne rozporządzenie mieniem obejmuje wszelkie dyspozycje dokonane za pomocą czynności cywilnoprawnej, na skutek których doszło do pogorszenia sytuacji majątkowej pokrzywdzonego. Stwierdzić należy również, że znamię działania z zamiarem bezpośrednim dokonania oszustwa wyczerpuje między innymi doprowadzenie przez sprawcę do zawarcia umowy cywilnoprawnej z pokrzywdzonym, chociaż nie miał on od początku zamiaru wykonania zobowiązania wynikającego z umowy.

W świetle powyższego, należy stwierdzić, że przy ustalaniu zamiaru sprawcy oszustwa należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności, na podstawie których można wyprowadzić wniosek dotyczący realności wypełniania obietnic złożonych przez sprawcę, a więc całokształt możliwości finansowych, w tym osiągniętych realnie dochodów, skalę przyjętych, a także zaciągniętych wcześniej zobowiązań finansowych obciążających sprawcę, niezależnie od obciążeń, jakie bierze na siebie z tytułu zawieranej umowy, której niewypełnienie stanowiło podstawę wszczęcia postępowania karnego (por. teza druga wyroku SA w Katowicach z 13 grudnia 2001 r., II AKa 312/01, KZS 2002, z. 4, poz. 45), jak również posiadanie zaplecza organizacyjnego, służącego wykonaniu szeregu czynności, których dotyczy zawarta umowa.

Z poczynionych dotychczas ustaleń wynika, że Spółka (...) S.A. w dniu 14 marca 2012r. zawarła z A. A., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą (...)z siedzibą we W., umowę NT (...), dotyczącą wykonania robót budowlanych na budowie przy ul. (...)we W.. Powyższa umowa zawiera postanowienia, które określają zakres zleconych robót, jak również warunki zapłaty wynagrodzenia. Zgodnie z w/w umową, (...) S.A. wyraziła zgodę na wykonanie w ramach tej umowy dzieła przez P. A., prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą D. z siedzibą we W.. Następnie już w dniu 22 marca 2012r. P. A. zawarł w imieniu A. A. w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej umowę o wykonanie robót budowlanych na budowie przy ul. (...)we W. z J. M., nie informując o tym fakcie (...) S.A. Do obowiązków organu postępowania przygotowawczego w zakresie zbadania, czy wskazane w zarzucie zachowanie A. A. i P. A. nosiło znamiona przestępstwa oszustwa, należy zatem zbadanie, w szczególności w oparciu o dokumentację firmy (...), jak również firmy (...). Czy na dzień 14 marca 2012r. sytuacja finansowa obu firm pozwalała na wykonanie wskazanych w umowie robót budowlanych, jak również czy obie wskazane firmy posiadały one zaplecze organizacyjne do wykonania samodzielnie stanu surowego otwartego budynków wielorodzinnych, z tym że działanie firmy (...) miało się ograniczać do prac ciesielsko-zbrojarskich i murowych.

Nadto miarodajne dla oceny zachowania A. A. i P. A. w kontekście znamion przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. jest ustalenie, czy w trakcie spotkania, na którym doszło do podpisania przedmiotowej umowy NT (...) składali oni wobec przedstawiciela (...) S.A. zapewnienia w zakresie sposobu wykonywania zawartej umowy przez firmę prowadzoną przez A. A. oraz czy zapewnienia te były elementem kluczowym dla podjęcia decyzji przez przedstawiciela (...) S.A. decyzji w przedmiocie nawiązania z A. A. współpracy i obiektywnie oceniając stwarzać mogły przekonanie, iż A. A. posiada zaplecze organizacyjne do wykonania zaciągniętego wobec (...) S.A. zobowiązania. W celu poczynienia ustaleń w tym zakresie należy przesłuchać osoby uczestniczące w zawarciu przedmiotowych umów zarówno na stadium negocjacji, jak również na stadium podpisania w/w umowy w celu ustalenia: przyczyn zawarcia przez (...) S.A. umowy z firmą (...), czy obie firmy łączyła już wcześniej współpraca, jak również czy osoby reprezentujące A. A. i P. A. składały jakiegokolwiek oświadczenia w zakresie zdolności firmy (...) do wykonania robót budowlanych będących przedmiotem umowy, a także, czy osoby reprezentujące (...) S.A. wykazywały przez zawarciem przedmiotowej umowy inicjatywę

w uzyskaniu informacji w zakresie możliwości realizacji przez firmę (...) robót budowlanych będących przedmiotem wskazanej umowy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd postanowił jak w sentencji postanowienia.